

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.50 — Cena: za 1 mesec Din 5.-, za četrt leta Din 15.-, za pol leta Din 30.-; za inozemstvo Din 7.- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na uprave Miklošičeva cesta (palača Delavske zbornice) I. nadstropje — Jugoslovanska strokovna zveza

Pogorišče.

V pretečenem tednu so prinesli časopisi — meščanski in delavski — poročila o velikih nerednostih, ki se dogajajo od strani lekarnarjev v mestih in po deželi pri izdajanju zdravil članom Okrožnega urada. Glasom teh poročil je ugotovil slednji, da so izdajali lekarnarji slabjša zdravila, kakor so jih predpisali zdravniki. Od teh ugotovitev je samo še en korak, da se vsili človeku prepričanje, da so bila ta zdravila skoraj gotovo brez učinka. To tem bolj, ker je znano, da imajo uradovi zdravniki ukaz, da smejo predpisovati dražje ali pa celo drage preparate le v izrednih slučajih in pod polno lastno odgovornostjo.

Okrožni urad je torej za to, da dobivajo njegovi člani sicer cenejša, vendar pa taka zdravila, da bodo učinkovala. Verjetno je, da so radi tega zdravila tako predpisana, da so sestavljena v takem razmerju, da tvorijo njihovi sestavni deli najskrajnejšo mejo med učinkom in ne učinkom. Iz tega bi sledilo, da so in morajo biti taka zdravila brez učinka, če je le en sestavni del okrnjen bodisi na kvaliteti bodisi na kvantiteti. V takih okoliščinah ne gre za to, za koliko je ta oseba ali zavod oškodovan materijelno, ampak moramo presojati take pojave iz stališča človekovega zdravja, nič manj pa tudi iz stališča javnega zaupanja v lekarne in sploh v zdravnike.

Vsak bo začel sumiti, če ne postopajo lekarnarji na ta način tudi proti nečlanom bolniškega zavarovanja. Če bo kdo težko bolan, bo vedno premišljeval, kam naj gre, da bo dobil v resnici predpisana zdravila. K razgrabljanju nagnjeni ljudje bodo celo trdili, da so lekarnarji v zvezi z zdravniki. Le na ta način morejo nekontrolirani izvrševati take nečaste čine. Naturen človek utegne namreč sklepati, da bi morali postati zdravniki pozorni, če doženejo, da so od njih predpisana zdravila brez učinka. Morali bi zasledovati vzroke tega neučinka in bi dosledno prišli na to, da so vzroki v tem, ker niso zdravila v redu.

Taki pojavi torej niso le malenkostni ali pa samo lokalnega značaja. Čakali smo in pričakovali, da bodo odkritja o fte postopanjih povzročila pravi vihar ogorčenja in vsesplošne ljudske obsodbe. Pa nič tega. Časopisne vesti so bile večji del v okviru informacij, prav nič globljega. Javnost je sprejela to odkritje kot bolj zanimivo vest. Za njo je večjega pomena, če se je splašeni konj zaletel v kandelaber ali je pijanec nahrulil službujočega policijskega organa, ali če se je kdo ustrelil itd.

V resnici pa odkrivajo taka dejanja vso globino izkvarjene današnje družbe. Pravzaprav ne moremo nič več govoriti o izkvarjenosti, ampak o pogorišču.

Lekarnarji so izobraženi ljudje in strokovnjaki. Torej se morajo in se zavedajo dalekosežnosti svojega dejanja. Toda želja po nečistem dobičku zatemni vsako razsodnost. Tudi če bi imelo njihovo dejanje za posledico — smrt. Javnost gre mirno in nebrizno preko. Nismo čuli obsodb niti od njihovih strokovnih organizacij, niti od drugih merodajnih faktorjev. Vedeti pa moramo, da niso roparji le tisti, ki ropajo po gozdovih in cestah.

Veliko pišejo o moralnem dvigu in kulturnem napredku današnje družbe. Toda ali moremo sploh govoriti le o senci kake morale, če je vse tako malodušno. Kaj takega se more dogajati le v dobi, ko ni ne značajev ne kulture. V dobi, ko je vse napredaj.

Na pogorišču zraste navadno nova stavba. Zavedati se pa moramo, da je v takih stavbah skritih brezštevilno krvavih žuljev in potoki solza. Kljub temu je nova stavba, čeprav zgrajena s težkimi žrtvami, četudi tega ne čutijo več tisti, ki so že

prišli v to novo stavbo. Tudi v človeško družbo bo prišel nov duh, duh poštenosti in pravičnosti. V to verujemo. Gradil bo pa to novo družbo red, ki bo sam

prežet s takim duhom, ki bo pripravljen na žrtve in ki bo postal radi tega neustrašen. To imejmo pred očmi zlasti mi delavci.

Albert Thomas
o socialnem delu Cerkve.

Mali in vsakdanji socialistični agitatorji se trudijo dan na dan, da bi dokazali masam nemanjše, delavcem in namješčenem, da služijo vse cerkve le poneumljenju narodov in da stoje predvsem v službi kapitala. To trdijo in pišejo socialistični bevskači.

Gentleman in naobraženi ljudje pa pravijo drugače. In med te spada tudi Alb. Thomas, ravnatelj mednarodnega urada dela, ki priznava vsakemu, kar mu gre, in ki mu nihče ne more očitati, da ni socialist. Zato se tudi ni bal, da ne bi že večkrat izrekel krščanskim strokovnim organizacijam priznanja, če tudi so prejeli sodrugi amsterdamske internacionale neprijetno zaušnico.

V letošnjem poročilu mednarodnega urada dela, v odstavku: Odnosaji M. U. D. do cerkvenih občeštev ponovno priznava, da ne bi imela stremjenja za stvornitvijo mednarodne socialne politike brez cerkvene opore nikakega izgleda na večji uspeh. Pravi, da so bili predvsem katoliki, ki so naglasili svoj socialni čut in ojačali vodilne stavke enciklike »Rerum novarum«. Ta enciklika tvori za socialno politične zadeve enotno podlago za vse politične stranke, ki niso sicer navezane na dogme, pa stoje s katoličanstvom v ozki zvezi. Zbiralna točka je in je sredstvo zbliževanja.

Thomas našteva za tem tri slučaje iz l. 1929., pri katerih so cerkveni organi ali odlične organizacije dale izraza socialnemu čutenju v določeni in na socialno politiko mereči obliki.

Prvič navaja pismo kardinala Sbarrettija škofu Lienartu v Lille-u, v katerem poudarja, da imajo delavci pravico ustanavljati od delodajalcev neodvisne organizacije, ki zastopajo njihove zahteve.

Štirje ameriški škofje Zedinjenih držav so kmalu po vojni izdali program za socialno obnovo, v katerem bličajo predvsem napake v razdelitvi produkcijskega dobička, prenizko plačo širokih mas in krivično pridobljene velikanske dobičke male manjšine. Zahtevali so omejitev dela v tovarni za žene na najkrajši čas, odpravo dela za osebe pod 16. leti, zakoniti eksistenčni minimum in znižanje življenjskih stroškov po združnih ustanovah.

In tretji važen dogodek je bil socialni teden na Dunaju, ko so se udeleženci soglasno po skupnih pastirskih listih avstrijskih škofov izjavili, da je katoliško delo brez socialnega dela nemogoče in nezmisel. Večkrat poročilo še poudarja, kako je potrebno v vsakdanjem boju za socialne interese sodelovanje cerkvenih občeštev.

Krščansko delavstvo se tega priznanja lahko veseli, ker odtehta pač tisočere napade na zastopnike »poneumljvalke« ljudstva. S svojim strogo strokovnim in stvarnim delom pa smo in bomo ponovno dokazali, da kot strokovničarji damo vse svoje moči na žrtvenik izboljšanja delavskega stanu.

Marksistična
strokovna internacionala.

V Stockholmu se je vršil kongres marksistične strokovne internacionala. Pet dni so trajale obravnave in 200 zastopnikov iz vseh dežel je bilo navzočih. Poročalo se je, da šteje internacionala sedaj 14 milijonov članov in da število trajno raste. Kongres je izdelal gospodarski program, v katerem se zahteva osnovanje mednarodnega gospodarskega urada. Nadaljnje zahteve se tičejo odprave carinskih meja, mednarodnih minimalnih pogojev delovnega razmerja, poddržavljenja zemeljskih zakladov in naravnih sil ter prometa. Posledna resolucija zahteva, da se čimprej

izvede 44 urni delovni teden kot stopnja za nadaljnje skrajšanje delovnega časa za vse duševne in ročne delavce ne glede na spol, raso ali narodnost. Dalje je bilo razglašeno geslo: »Vojna vojni!« in izražena volja: »Ustvariti pravičen družaben red in pripravljati pot človeštvu v boljšo bodočnost.« Kongres je ugotovil, da je na vsem svetu več kot 12 milijonov brezposelnih in poziva vlade, da store ukrepe za direktno pobijanje brezposelnosti. Sedež sekretarijata je bil prenešen iz Amsterdama v Berlin.

V. P.

Domače vesti.

Evharistični kongres v Zagrebu je zbral predvsem Hrvate, udeležba Slovencev je bila močna, od inozemcev je bilo največ Čehoslovakov. Kongres je bil doslej največji v Jugoslaviji, katolištvo je močno manifestiralo za svoje ideale. Svečanost je motila le velika nesreča, ki se je pripetila ob prireditvi ognjemeta, ko je tovorni vlak zavozil v gledalce, ki so stali na nasipu. Bilo je pet mrtvih, več težko in precej laže ranjenih.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je izdalo odlok, ki se ž njim prepoveduje krošnjarenje. Od te prepovedi je izvzeta prodaja teh-le predmetov: 1. jestvin in brezalkoholnih pijač; 2. predmetov domače hišne industrije, ki se izgotavljajo na način 2. odstavka 2. čl. zakona o obratih, in 3. knjig, časopisov, srečk itd. Za časa nalezljivih bolezni

se lahko prepove prodaja tudi teh predmetov po ulicah in cestah.

Gradbeni minister je izdal poseben pravilnik za delanje izpita državnih cestarjev. Ti izpiti bodo v novembru in marcu vsako leto za novo nastavljene cestarje pri tehničnih oddelkih banskih uprav.

Zastopniki pivovarniške industrije so imeli v Belgradu več sej, na katerih so obravnavali vprašanje rajoniranja prodajanja pive. Pogajanja niso dovedla do nobenega rezultata. Zato izgleda, da se je kartel pivovarnarjev razšel.

Minister za socialno politiko in narodno zdravje je sklenil, da se kot dan ustanovitve posameznih borz mora smatrati 1. za javne borze dela in njihove podružnice ter ekspoziture, ustanovljene do 1. januarja 1930, dan 1. julija 1930, 2. za javne borze dela, njihove

V Gornjem gradu, 10. VIII. 1930.

Jugoslovanski strokovni zvezi
v Ljubljani.

Zahvaljujem za vrstice z dne 2. avg.

Sedaj ste na pravem potu. Le pogumno naprej v prepotrebni borbi za krščansko pravičnost v zavoženem družabnem redu.

Molite, žrtvujte in v Boga zaupajte! Pozdrav in blagoslov!

Udani

† Anton Bonaventura,
nadškof.

podružnice in ekspoziture, ki bi bile ustanovljene po tem dnevu, prvi dan prihodnjega meseca, računajoč 6 mesecev od dneva ustanovitve dotične javne borze dela. V roku leta dni po naprej določenem dnevu se morajo zapreti brez vsake odškodnine vse obstoječe privatne profesionalne borze dela v dotičnih mestih.

Letos je 100 let, kar je bil rojen predzadnji avstrijski cesar Franc Jožef, ki je vladal Avstriji najdaljšo dobo. Njegovega prednika Ferdinanda je vrgla meščanska, naslednika Karela pa narodna revolucija.

Volitve obratnih
zaupnikov v Nemčiji.

Volitve so se vršile v kovinarskih obratih v Nemčiji. Delavstvo je volilo obratne zaupnike. Na volitve je neugodno vplivala gospodarska kriza, vsled katere obrati v mnogih krajih ne obratujejo. Za kruh je težko. Delodajalci in njihovi pomočniki so znali predvsem v manjših in srednjih obratih vplivati na delavstvo, da ni šlo ponekod v volitve korajžno in marsikak kandidat se je tudi zbal delodajalca in je odklonil kandidaturu. Krščanska kovinarska zveza zato lahko s ponosom pravi, da je napredovala od lanskega leta na vsej črti, kajti dočim je postavila svoje liste lani v 1409 obratih, je to storila letos v 1522 obratih, v katerih je zaposlenih 648.905 kovinarjev. Rezultat volivne borbe je bil sledeč: Samo lista kriščanske kovinarske strokovne zveze je bila postavljena v 267 obratih (250), številke v oklepajih pomenijo lanske rezultate. V 50 (504) obratih je bila izvoljena kompromisna lista. Na kompromisnih listah so dobili 836 (928) zaupnikov. Dejanske volitve so se vršile v 755 (655) obratih. Pri teh so dobili 101.154 glasov in 1604 (1458) zaupnikov. To pomeni, da je odkrita borba boljša za nas kot kompromisne liste. Skupno je dobila krščanska organizacija 3408 obratnih zaupnikov, lani 3360, posamezna krščanska društva 213 (178), socialdemokrati 4783 (4767), zmerni nacionalisti 281 (264), neopredeljeni — večinoma komunisti 483 (354). — Naša zastopstva rastejo, kljub krizam gremo naprej, marksistični primat med delavstvom bolj in bolj pada. Živeli krščanski kovinarji!

★

Volitve v Nemčiji in krščansko delavstvo. Glasilo krščanskih strokovnih organizacij v Nemčiji priporoča članom, naj volijo parlament, ki bo omogočil močno vladno delavno večino, prešel k trajni sanaciji državnih financ, poenostavil in pocenil javno upravo, zagotovil socialen napredek iz krize, utrdil socialno zavarovanje in zaščito delavcev ter ojačil trg in plačilno možnost najširših slojev s tem, da bo znižal cene produktom.

KREKOVA KNJIZNICA
je izdala svojo drugo knjigo:
BOŠTJAN IZ PREDMESTJA.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik.

SAMOSTOJNO OPRAVLJANJE PROMETNE SLUŽBE.

Glede samostojnega opravljanja prometne službe je ljubljanska direkcija v svojem službenem listu št. 30/31 l. 1. izdala naslednjo odredbo:

Z naredbo št. 44 v Služb. Novinah št. 8/1930 je generalna direkcija držav. železnic določila za samostojno opravljanje prometne službe posebne pogoje, in sicer:

- a) pripravnik mora biti polnoleten, t. j. 21 let star;
- b) neoporečen;
- c) napraviti mora potrebne strokovne izpite in

č) opravljati po teoretičnem prometnem izpitu 3 mesece prometno službo pod nadzorstvom in nato s posebnim izpitom dokazati praktično sposobnost za samostojno opravljanje prometne službe.

Potrebni strokovni izpiti so določeni v pravilniku o delanju strokovnih izpitov (Službene Novine št. 15/1926), ki tudi določa, kako se morajo pripravniki pripravljati na te izpite in v kakšnem času jih morajo napraviti.

Ker je vzgoja uradniškega naraščaja izredne važnosti, se na podlagi pravilnika in nove naredbe v nastopnem odreju, kako se morajo pripravniki vežbati za svojo službo.

1. Po pravilniku se morajo delati strokovni izpiti v določenem roku, in sicer brzojavni izpit 3 do 6 mesecev po sprejemu v železniško službo, teoretični prometni izpit 4 do 6 mesecev po brzojavnem izpitu, praktični prometni izpit 3 mesece po teoretičnem prometnem izpitu in komercialni izpit 6 do 12 mesecev po praktičnem izpitu za prometno službo.

Krajsi roki se morajo smatrati kot normalni roki in se smejo delati izpiti v daljšem roku le v izjemnih primerih in iz utemeljenih razlogov z dovoljenjem direkcije.

Praviloma mora torej vsak pripravnik napraviti brzojavni izpit v treh mesecih, teoretični prometni izpit v nadaljnjih štirih mesecih, praktični prometni izpit v nadaljnjih treh mesecih, komercialni izpit pa 6 mesecev po avtorizaciji za samostojno opravljanje prometne službe.

2. Da pa lahko pripravnik napravi v 16 mesecih vse izpite, se mora ta čas za šolanje vestno izrabiti.

Pripravnik ima službo do teoretičnega prometnega izpita vsak dan od 8 do 12. Dokler ne napravi vseh izpitov, se praznikov je v službi le dopoldne od 8 do 12. Dokler ne položi vseh izpitov, se mu sme dovoliti odsotnost le izjemoma v nujnih primerih.

Za učenje pa mora porabiti tudi čas po 18. in mu mora postajni šef prepo-vedeti vsako opravilo po 18., ki bi lahko neugodno vplivalo na učni napredek pripravnika.

Postajni šef mora napraviti za vsak izpit poseben učni načrt, t. j. razdeliti vso učno stvarino na določen čas in predelati s pripravnikom vsak dan določeno stvarino. Poleg tega se mora vsak dan prepričati, če se je pripravnik že predelane stvarine naučil. Nadzirati mora pripravnika, da izrabi čas v službi in izven službe edino le kot pripravo za svojo bodočo službo.

Zato se pripravniki ne smejo uporabljati kot pomožna moč, dokler ne napravijo vseh izpitov. Do brzojavnega izpita se sme pripravnik uporabljati le pri brzojavu. Po brzojavnem izpitu se morajo pripravniki v prvi vrsti teoretično šolati, poleg tega morajo opravljati brzojavno službo in se vežbati v vozovni službi, pri potniški in prtljažni blagajni; za ostalo komercialno službo se smejo uporabljati. Po teoretičnem prometnem izpitu se morajo med vlakovnimi presledki vpeljati v celotno komercialno službo. Tudi po avtorizaciji za samostojno opravljanje prometne službe se morajo smatrati kot pripravniki in kot taki pripravljati na komercialni izpit.

Vsak mesec do komercialnega izpita morajo postajni šefi poročati direkciji, oddelku II/2, koliko učne stvarine so pripravniki predelali dotični mesec, kako napredujejo in kako se vedejo v in

izven službe. Do teoretičnega prometnega izpita morajo zlasti paziti, če so pripravniki sposobni za svojo službo in poročati, če se lahko sklepa po njihovi inteligenci in pridnosti, da bodo zmožni v določenem času napraviti izpite in nato dobro opravljati svojo službo. Poročilo se sestavlja v dvojniki na posebni tiskovini, ki se naroča pri direkciji odd. II/2. Odtis hrani postaja v službenem listu pripravnika.

3. Glede praktičnega prometnega izpita se določa še posebej:

Ko dobi postaja poročilo, da je pripravnik napravil teoretični prometni izpit, se dodeli v praktično vežbanje. Praktično vežbanje vrši pripravnik tri mesece, in sicer prva dva meseca vsak dan od 8 do 20, zadnji mesec pa se na postajah z nočno službo dodeli najboljšemu prometniku in opravlja službo v turnusu.

Za čas vežbanja mu ne pritiče doklada za nočno delo.

Pripravnik mora biti navzoč pri celotni prometni službi, t. j. pri postajnem premiku, pri uvozu in odpravi vlakov, pri prelaganju križanj in prehitvanju in mora sopolpisovati potne liste in pismene naloge. Med vlakovnimi presledki se mora vpeljati v celotno komercialno, računsko in vozovno službo.

O praktičnem vežbanju se vodi poseben izkaz, kjer mora pripravnik vsak dan vpisati vse vlake, pri katerih je sodeloval, kar mora potrditi dežurni prometni s svojim podpisom. Na sklepu mora postajni šef potrditi resničnost podatkov. Izkaz je priloga zapisniku o praktičnem prometnem izpitu.

Izrečno se naglašja, da je za vse izdane naredbe in za vso prometno službo moralno in materialno odgovoren edino le dežurni prometnik in ne pripravnik, ki opravlja službo pod nadzorstvom.

Pripravnik ne sme izdati nobene odredbe in nikake dispozicije samostojno, marveč le s pristankom in odobrenjem odgovornega prometnika in je med praktičnem vežbanjem dodeljen v prvi vrsti dežurnemu prometniku.

Se preden poteče trimesečni rok, mora postajni šef poročati po šefu prometne službe direkciji, odd. II/2, če je pripravnik sposoben za samostojno vršenje prometne službe ali ne.

Praktični izpit za samostojno vršenje prometne službe se mora vršiti takoj po preteku trimesečnega praktičnega vežbanja, za kar sta odgovorna šef prometne službe in postajni šef. Izpraševalna komisija sestoji iz šefa prometne službe in postajnega šefa. Pripravnik opravlja pri praktičnem izpitu prometno službo pod svojim podpisom. Odgovorna za varnost prometa pa sta člana izpraševalne komisije. Praktični izpit traja najmanj 12 ur.

Za praktični izpit ne plačajo pripravniki nikake takse.

O rezultatu se sestavi zapisnik, kjer mora biti razvidno, ali je pripravnik sposoben za samostojno opravljanje prometne službe ali ne. Zapisnik podpiseta člana izpraševalne komisije in ga pošljeta z izkazom o trimesečnem praktičnem vežbanju še isti dan na direkcijo, odd. II/2, v nadaljnjo obravnavo. Na podlagi ugodnega rezultata avtorizira nato direkcija pripravnika za samostojno opravljanje prometne službe.

4. Po praktičnem prometnem izpitu se morajo pripravniki takoj vežbati za komercialni izpit na isti način, kot so se pripravljali na prve izpite. Zato se mora določiti za nje rezervna služba, ki se mora uporabiti v prvi vrsti za pouk in izpraševanje.

Ako se pripravnik med tem prestavi na kako drugo postajo, mora postajni šef sporočiti novemu postajnemu šefu vse potrebne podatke o njegovem dosedanjem šolanju.

Končno se opozarjajo postajni šefi, da je dodelitev pripravnikov znak posebnega zaupanja in da zato direkcija upravičeno pričakuje, da bo vsak postajni šef, kateremu se dodeli pripravnik, posvetil njegovi vzgoji vso svojo marljivost in odločnost in tako vzgojil resnično dober vlakoodpravniški ozir. uradniški naraščaj. Kdor bi tega zaupanja ne opravičil, ni sposoben za svoje mesto.

Izmenjava osebnih železniških legitimacij, ki jim poteče veljavnost po 10-letni uporabnosti dobi.

Glede izmenjave legitimacij, ki so bile izdane leta 1920. in 1921. je izdala ljubljanska direkcija v objavi št. 32 navodila službenim edincem, iz katerih v glavnem posnemamo:

V smislu člena 51. M. S. št. 4993/27 »uputstev« poteče veljavnost onim legitimacijam, ki so bile izstavljene l. 1920. in 1921. aktivnim uslužbencem in njih rodb. članom (osebje bivšega inšpektorata državnih železnic) in jih je potrebno za leto 1931. izmenjati. V to svrhu morajo edince sestaviti običajne seznane za prolongacijo legitimacij, v katere pa ne vpišejo številke legitimacije, ampak jo pustijo prazno, v opombi pa je naznačiti »izmenjava dosedanje legitimacije št.«

Uslužbenci morajo zato predložiti nove slike (fotografije) v velikosti 6x10 cm in pa 10 Din za legitimacijo.

Izmenjava legitimacij se bo vršila že od 1. septembra do 30. oktobra t. l., datirale se pa bodo z datumom 1. januarja 1931. Starih legitimacij zato ni treba predlagati, ampak jih uslužbenci obdržijo do prejema novih legitimacij.

Maribor. Sestanek P. Z. dne 27. julija je bil lepo obiskan. Prostor na Koroški cesti je bil nabito poln. Vodil in otvoril je sestanek tov. I. Wurzinger. Kot zastopnik centrale je podal izčrpno poročilo tov. Vladimir Vajda. Pred vsem je poročal o odredbi o prometnem osebju, gradbeni akciji društva »Železniška družina« in pravilniku o voznih olajšavah prometnega osebja. Kot drugi je poročal tov. Kores o delavskem pravilniku. Po obeh poročilih se je razvila stvarna debata k posameznim točkam. Navzoči, kateri so bili z odredbo krivično prikrajšani, so izrazili ostro kritiko, ker se je višjim kategorijam dalo mnogo, nižjim pa skoro nič, gotovim strokam v administrativni službi pa popolnoma nič. S pravilnikom o voznih olajšavah so najbolj prizadeti penzionisti, katerim so se ugodnosti znižale na minimum. Tudi glede delavskega pravilnika je bila od strani navzočih kritika jako ostra, ker pravilnik niti daleč ne ustreza željam in potrebam pomožnega osebja. — Ker je v Mariboru veliko zanimanje za zgradbo družinskih hiš, so se interesentje obrnili za informacije na predsednika Vajda, kateri jim je zadevo natančno pojasnil. Sestanek se je zaključil ob 12. uri.

Lesni delavci

Verd pri Vrhniki. Že v dveh številkah naše »Delavske Pravice« smo obravnavali krivični in brez vzrokov izvršeni odpust tov. Verbiča Antona v parketarni Kotnik. Poudarili smo našo zahtevo za zopetni sprejem oziroma preklic odpovedi. To se ni zgodilo. Pač tudi zaradi tega, ker delavstvo samo ni tako močno in enotno ter tudi ni porabilo vseh sredstev, da bi bil odpust preklican. Zanimivo je pa to, da sedaj prav pri tistem stroju, kjer je preje delal odpuščen Verbič sam, delajo sedaj štirje delavci in ne naredijo toliko kot preje on sam. Sedaj lahko vidimo, da je bil tov. Verbič odpuščen samo radi intrig neke osebe, ne pa radi tega, ker »ga ne rabijo«. Kdo bo še potem verjel, da ga »ne rabijo«, ko pa vidimo, da njegovo delo opravljajo sedaj štirje. Kdo bo nosil krivdo, ako ne bo narejenih toliko parketnih deščic kot preje? Podjetnik sam, ker od novega delavca ne more zahtevati toliko kot od takega, ki je že več let pri enem stroju. To bi gospodje lahko preje vedeli, sedaj pa vedo in vidijo. Delo nas vseh za razmah organizacije pa mora iti po tem dogodku še z večjo korajžjo naprej!

Delavski tabor 7. sept. pri Sv. Križu nad Dravogradom

Po 9. maši govorita
prof. Prijatelj Iv. in Rozman Još.

Vsak zaveden naš tovariš in
naša tovarišica mora biti član
»Krekove knjižnice«

Najcenejši nabavni vir

je naše

I. delavsko

konzumno društvo,

ki ima sledeče prodajalne:

1. Kongresni trg 2
2. Dunajska cesta 38
3. Zaloška cesta 15
4. Sv. Petra cesta 87
5. Florjanska ulica 5
6. Cerkevna ulica 21
7. Celovška cesta 57
8. Glince, Tržaška 11
9. Rožna dolina III./5
10. Zgor. Šiška, Vodnikova 24
11. Dev. Marija v Polju
12. Svetje-Medvode
13. Sora-Medvode
14. Škofja Loka
15. Kranj
16. Križe
17. Tržič
18. Struge
19. Žuženberg
20. Sv. Križ pri Kostanjevici
21. Bloke
22. Trbovlje II.
23. Trbovlje-Vode
24. Rajhenburg
25. Senovo
26. Poljčane
27. Makole
28. Ruše 35
29. Lobnica-Ruše
30. Brezno
31. Guštanj
32. Prevalje
33. Mežica
34. Černa

Prodaja se le članom.

Član postane lahko vsak, če se prijavi v prodajalni.

Delež 25 Din, pristopnina 5 Din, jamstvo samo še enkratno.

Letno se razdeli med člane na 3% dividendi nad pol milijona dinarjev.

Cene najugodnejše!

Položaj in njega vzroki v tovarnah KID

(Dalje.)

Nekako v takem položaju se je po lanskem obnem zboru družbe po tovarni med delavstvom raznesla vest, da je 64 odstotkov vseh delnic pokupil znani industrijalec in denarni mogotec A. Westen iz Celja. S tem v zvezi pa je tudi sedanj

preobrat.

G. Westen, rodом Nemec, sedaj sicer Jugoslovan, je tako rekoč absoluten gospodar tovarne. Sam kot nestrokovnjak v železni industriji, je za svetovalca najel nekoga g. Schusterja iz Nemške Avstrije, kjer je kandidiral za ministra trgovine. Poprej je bil baje glavni tehnični ravnatelj nekje na Češkem, kjer so ga delavci zaradi njegovega postopanja postavili na cesto. Ta gospod si je večkrat ogledal tovarno od enega konca do drugega. Vršile so se pogoste ankete in posvetovanja. Delavstvo je v nekakem mrzličnem stanju s strahom ugibalo rezultat teh posvetovanj. Ugibalo se je na vse strani, vendar so slutili vsi, da konec tega hladnega zadržanja gospodov zanje ne bo razveseljiv. Da se v svojih slutnjah niso varali, so potrdile kmalu napovedane

redukcije.

Kot prvi je dobil odpoved tehnični ravnatelj inž. K. Hofmann, ki pa je, sluteč namero vodstva, že prej sam odpovedal. Na njegovo mesto je bil poklican iz Češkoslovaške neki inž. Lev Dostal, češkoslovaški državlján. Takoj v prvih dneh se je ta novi ravnatelj pokazal vestnega, tako da je delavstvo dobilo vtis, da ima novi ravnatelj mnenje, da delavci pred in po službi uradništva nevrše svoje službe po službenem redu. Opaziti ga je pogostokrat še pred sedmo uro jutraj in zvečer že v pozni temi, ko hodi po tovarniškem dvorišču in oddelkih. Parkrat je revidiral celo sredi noči. Delavstvo pa je izvrševalo svojo dolžnost tako kot sredi dneva in bi jo, četudi ne bi bilo poleg običajnega še tega višjega nadzorstva. Vsaj ga k temu tira že stroj sam, poleg tega pa še njegova beda in skuša zvišati »kilo svojega produkta«, da zasluži vsaj dinar več s pomočjo danega akorda, katerega sistem je vsem znan. Razen tega pa napravlja na delavce svojevrsten vtis dejstvo, da se še do danes ni predstavil svojim podrejenim mojstrom. Kmalu po odhodu inž. Hofmanna je moral oditi s svojega mesta tehnični ravnatelj v tovarni na Dobravi g. inž. Becker. Pravi vzrok, zakaj sta ta dva gospoda morala prva oditi, je delavstvu do danes še prikrit. Sledile so temu redukcije delavstva. Nekateri stari delavci so bili upokojeni. Pri odpovedi pa se vodstvo ni oziralo na položaj reduciranih delavcev, tako je bila napovedana odpoved delavcem, ki razen par kosov perila nimajo ničesar. Naj v dokaz navedemo par slučaje. Očetu, tovarniškemu delavcu, ki naj bi mu bil edini sin opora na stara leta, je bil reducirán med prvimi, nekaj dni pozneje pa je bil tudi oče upokojen. Stara žena, vdova po tovarniškem delavcu, se je že nad deset let preživljala z delom v tovarni; bila je brez sredstev postavljena na cesto, čeprav je v istem oddelku več mladih deklet z manjšo člansko dobo, ki bi zaradi svoje mladosti in moči laže dobile službo. Reducirana sta

bila dva sinova vdove, katero sta preživljala s svojim zaslužkom. Ostali pa so v tovarni delavei samei iz kmetijskih občin in katerih položaj je ugodnejši.

Na intervencijo delavskega zastopništva, kaj je vzrok nenadno nastali krizi in redukcijam, je vodstvo tovarne izjavilo, da je kriva temu prenizka

zaščitna carina.

Vodstvo poudarja, da je pritisk inozemskega blaga na naš trg postal tako silen, da mu naša industrija ni kos. Iz uvozne statistike posnemamo, da je bilo lansko leto uvoženega blaga, katerega izdeluje domača železarna 15.940 ton. Iz informirane strani pa vemo, da se v letošnjem letu carina v teh izdelkih ni zvišala in ne znižala. Vemo pa tudi, da se je lansko leto kljub uvažanju tujega blaga, v primeru dela prejšnjih let, še ugodno obratovalo. Če je v letošnjem letu večji pritisk tujega blaga resničen, morajo temu biti po zgoraj navedenem vzroki kje drugje.

Vse tovarne železa in tudi naša so združene v srednjeevropskem kartelu, po katerem je zavarovan trg vseh poedink. Iz tega jasno sledi, da, če bi bila carina še nižja, bi inozemske tovarne ne uvažale na trg naše industrije, v kolikor jim ne dopušča ključ kartela. Ker se to ni dogajalo nikdar poprej, je pač verjetno, da je »carina« le slepilo delavskim izstradanim masam, da ne zaslužitijo špekulacij podjetnikov.

Od strani vodstva se je poudarjalo tudi, da je temu kriva delno tudi

racionalizacija.

Vemo in radi potrjujemo, da je napredek v tem oziru v nekaterih slučajih res potreben. Toda do teh redukcij se racionalizacija še v ničemer ni izvršila, posebno ne v takem obsegu, da bi bilo iz teh ozirov treba odpovedati službo tolikemu številu delavcev. Če bi se pa tudi izvršila, mi močno dvomimo, da bi vodstvo znižalo ceno produktom in moralo zaradi tega napovedati odpoved. Vsaj ji k temu brani kartel in je po njem tudi zaščitena napram vsem konkurentom.

Iz vseh okoliščin se da jasno razumeti, da pravi vzrok ni drugje kot v zvišanju dividend. Dosedanji ukrepi v tovarni nam dokazujejo, da vodstvo hoče štediti z delovnimi močmi do skrajnosti. To, kar je dosedaj delalo pet delavcev, naj bi storili trije, čeprav je poprej vseh pet delavcev pod ostrim nadzorstvom z muko zaslužilo svoj zaslužek. Hoče se, naj bi delavstvo vseh osem ur garalo kot črna živina in obdržalo tako »kilo prejšnjega produkta«.

Lansko leto se je kljub vsem špekulacijam Italijanov izplačala 34% dividenda. Po letošnjih krizah in izgubah pa bomo bržkone čitali po zaključku poslovnega leta, da se je delničarjem izplačala 60% dividenda.

Ob zaključku tega naj pripomnimo še tole: Ali je možno, da človek, ki je v nam tuji državi kandidiral za ministra trgovine in industrije vrši kot svetovalec jugoslovanskega tovarnarja svoje posle v dobrobit jugoslovanske industrije in njenih delavcev?

(Konec.)

Važna razzodba

Se danes se pogosto dogaja, da odpustajo delodajalci delavce, ki niso strokovno organizirani in tako ne vedo niti za svoje zakonite pravice, kar brez vsakega odpovednega roka iz najbolj malenkostnih vzrokov. Dosedanje prakse se je mislil poslužiti tudi podjetnik J. K. na V., ki je odpustil svojega delavca brez odpovednega roka dejansko pač zato, ker je bil zaupnik strokovne organizacije in je delavce vzpodbujal, da so se organizirali ter da si tako v okviru zakonov izvojujejo svoje pravice in povoljnije delovne pogoje. Organizacija se je za preganjanega zaupnika postavila in je nje zastopnik interveniral pri podjetniku, ki pa je vztrajal i pri odpustu i pri tem, da delavcu ni maral pravilno odpovedati v zakonitem 14dnevem roku. Nastala je tožba in sodišče je vsestransko ugodilo zahtevam odpuščene delavca in obsodilo podjetje, kakor je spodaj razvidno, na vse pravne stroške in na izplačilo mezde za 14 dni.

Razsodba pa je važna tudi iz načelnih vidikov. Kajti pogosta so mišljenja, da za delavce, ki opravljajo razna pomozna dela v podjetjih, ne velja obrtni red, ampak obči državljanski zakon, ki je v nekaterih pogledih, zlasti pa glede odpovednega roka za delavca neugodnejši kot pa obrtni red. Sedaj je sodišče ugotovilo, da spada sleherni delavec, ki opravlja katerokoli delo pri podjetju, da je to le v zvezi s produkcijsko svrhu podjetja, pod obrtni red in da veljajo zanj določila le-tega v polnem obsegu. (V sledečem pričujemo celotno razzodbo sodišča.)

V imenu Njegovega Veličanstva kralja!

Okrajno sodišče na Vrhniki je po sodniku dr. Bregarju Stankotu kot sodniku v pravni stvari tožeče stranke Uršiča Ivana iz Sinje gorice št. 3, ki jo zastopa dr. Stanovnik Ivan, odvetnik v Ljubljani, zoper toženo stranko Jelovšek Karola, parno opekarno in žago na Vrhniki, ki jo zastopa dr. Stare Egon, odvetnik v Ljubljani, radi 376 Din 10 p s prp. na podlagi ustne razprave, opravljene z obema strankama za pravo spoznalo:

Toženec Jelovšek Karol, parna opekarna in žaga na Vrhniki je dolžan plačati tožniku Uršiču Ivanu, delavcu iz Sinje gorice št. 3 376 Din 10 p s 5% obrestmi od 20. junija 1930 dalje in povrniti na 854 Din odmerjene pravne stroške vse tekom 14 dni ogibom izvršbe.

Dejanski stan.

Nesporno med strankama je, da je bil tožnik zaposlen kot opekarniški delavec pri tožencu od 31. marca do 17. maja 1930, katerega dne mu je izplačal mezdo za pretekli teden in izročil delavsko knjižico z izjavo, da je odpušen. Opekarniško delavstvo je pomozno delavstvo v smislu obrtnega reda, tožena stranka pa trdila v smislu obrtnega reda. Opekarniški delavci med stavbinske delavce ne spadajo in nimajo kolektivne pogodbe.

Tožena stranka navaja prerokajoč nasprotnikove navedbe, da ni dala nobenega poudarka za odpust zlasti pa ne iz razlogov § 82 o. r. Ko je bil opozorjen toženec na zakoniti 14dnevni odpovedni rok, je izjavil, da lahko odpuščja delavca kadar hoče. Nastavljen ni bil provizorno temveč stalno. Uslužben je bil 1 in pol meseca, tedaj dlje časa kot traja zakonita preskušnja doba. Kuhar ni bil in se ni nikdar potegoval za tako mesto pri delavski zbornici. Odpušen je bil radi slabega vremena, kakor je navedeno v delavski knjižici, vendar pa to ne drži, ker je ob slabem vremenu delal, ob lepem pa bil odpušen. Faktično je bil pa odpušen radi tega, po toženčevi izjavi, ker je organiziral delavstvo. Delavni red, ki ga navaja toženec je v nasprotju z zakonitimi določili obrtnega reda. Ako je bil ta nabit, ne ve in nanj ni bil nikdar opozorjen, ga ni prejel v podpis in ne prečitil in radi tega zanj ni obvezen. Da bi se v opekarniških podjetjih delavci odpustili brez odpovedi, ni običajno. Toženec odpoveduje svoje delavce samo 8 dnevnim rokom in se sam zaveda, da to ni pravilno. Z dovoljenjem toženčevega delovodje je ves čas izostal le 3 dni. — Dnevno je zaslužil 32 Din 50 p, kar znese v 12 delavnih dneh 390 Din. Po odbitku prispevkov za bolniško blagajno in davek v znesku 13.90 Din, znaša njegov zaslužek 376 Din 10 p in predlaga, da se tožbenemu zahtevku ugodi.

Tožena stranka preroka tožnikove navedbe in navaja, da je bil tožnik zaposlen samo provizorno za par dni na pomoč in plačan le na uro ter je izostal radi tega kadar je hotel in kolikor časa je hotel in prejel plačo le za faktično opravljene ure. Izostal je v celoti sedem dni. Samo en dan je izostal z dovoljenjem. V teku 6 tednov je izostal približno 9 dni, ker je nekatere dneve delal samo nekaj ur. Toženec ima delavni red, ki je od politične oblasti potrjen in ki je za presojo razmerja edino merodajen, ta pa določa po § 11, da se lahko delavsko razmerje vsak čas in brez navedbe razlogov in odpovedi obojestransko razveže. Poleg tega je pa star uzus, da opekarniški delavci pri njihovem sezonskem poslu nimajo odpovednega roka. V smislu zakona se lahko imajo za pomožne delavce samo oni opekarniški delavci, ki izvršujejo dela pri strojih ali v delavnici, ne pa dvinarji, kar je bil tožnik, ki je kopal ilovico in nakladal gotovo opeko v vagone ali vozove. Poleg tega je bil primoran odpustiti tožnika iz važnih razlogov, ker je hujskal akordne delavce, da so v začetku sezone naenkrat prestali z delom, tako da je produkcija padla na polovico. Predlaga, da se tožbeni zahtevki zavrne. Podatki dokazovanja so razvidni iz red. št. 4.

Razlogi.

Za presojo vprašanja je ugotoviti, če so na predmetni slučaj porabljive določbe obrtnega reda ali pa ODZ. Slednji je s tretjo novelo z dne 19. marca 1916 št. 69 drž. zak. na novo uredil poglavje o službenih pogodbah. Te določbe so stopile v veljavo dne 1. januarja 1917. Premotriti je še 3. novelo, razveljavilo tozadevne odločbe o. r. ODZ ureja materijo o službenem razmerju lex generalis za vse one slučaje, kjer ni nikakega posebnega zakonitega določila. Za službeno razmerje med obrtnimi podjetji in njihovimi nastavljenici je pa merodajen kot lex specialis obrtni red, ki vse medsebojne obveze in pravice natanko določa. Naziranje, da je 3. novela kot lex posterior implicite razveljavila tudi nasprotujoča določila vseh prejšnjih specialnih zakonov je pravno pomotno in se ne more uporabiti. To bi bilo le tedaj možno, ako bi 3. novela izrecno omenjala, da se z njeno uveljavo razveljavijo vsa dosedanja zakonita določila ne samo starega o. d. z., temveč tudi vseh ostalih specialnih zakonov. Tega pa zakon, ki je uveljavljal 3. novelo ne omenja in tudi iz motivov ni razvidno, da bi imel zakonodajalec ta namen, radi tega smatra sodišče, da je za presojo predmetnega spora merodajen le obrtni red in ne o. d. z.

Tožnik je bil odpušen od toženca brez odpovednega roka, kar je nesporno ugotovljeno. Toženec je sicer naknadno uveljavljal odpustni razlog § 82, o. r. točka f. t. j., da je tožnik hujskal delavce proti njegovemu podjetju. Na podlagi pričevanja priče P. B. in S. J., ki sta izpovedala, da jima o takem hujskanju tožnika ni nič znano, smatra sodišče kot dokazano, da ta razlog ni podan. Toženec sicer omenja tudi, da je tožnik brezopravičje izostal od dela, kar bi tvorilo tudi odpustni razlog po § 82 točka f. o. r., vendar pa toženec sam ne trdi, da je bila neupravičena odpustitev dela po tožniku za odpust brez vzroka. Smatrati je tedaj, da je bil tožnik odpušen od dela brez odpovednega roka takoj brez navedbe takega razloga, ki bi toženca upravičeval do takojšnje odpustitve brez vzroka.

Ugotoviti je, če je bil toženec v to upravičen in iz kakih razlogov. Toženec se tozadevno sklicuje na določbe svojega delovnega reda, potrjenega od politične oblasti, ki določa v § 11, da smeta obe stranki zapustiti brez nadaljnega dela brez odpovednega roka. Obrtni red določa v § 88a, da morajo imeti obrtna podjetja, ki imajo več kot 20 pomožnih delavskih moči in pa tovarne, od obrtne oblasti potrjen obrtni red, ki se mora vsem pomožnim delovnim ljudem pri vstopu razglasiti in nabiti. Iz navedenega sledi, da je za presojo delovnega razmerja med delodajalcem, ki je primoran imeti obrtni red in med njegovim pomožnim delovnim osebjem merodajen delovni red, ki vsebuje vse določbe glede službenega razmerja. Ta pa mora biti vsekluben delavcem pri vstopu objavljen, ako naj se na podlagi delovnega reda stvori med strankami obvezno razmerje. Iz pričevanja delovodje toženca P. B. je pa razvidno, da ta tožnika pri sprejemu ni opozoril na delovni red, ki je bil sicer nabit in da tudi ne ve, če je tožnik delovni red videl nabit. Po mnenju sodišča, bi moral biti tožnik izrecno opozorjen, da obstoja za službeno razmerje merodajen delovni red, in bi šele na ta način postal ta obvezen, ako bi tožnik bil na njega opozorjen. Samo dejstvo, da

Krekova mladina.

Ogenj št. 8, je izšel in je bil razposlan vsem naročnikom. Prinaša sledečo vsebino: Nadpastirju ob slovesu, Ločilna črta, Tovariš, Naloga krščanskega socializma, Farizej in Cestinar, Materinstvo, Borčevski kot, Nekaj o umetnosti, Krekovke v Mariboru, Naši tabori, Borza. Ogenj toplo priporočamo. Stane za pol leta 16 Din. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Delavska zbornica.

Ljubljana — Sv. Peter. Izredni občni zbor se bo vršil dne 28. avgusta ob 8 zvečer v običajnih prostorih. Vabljeni vsi člani.

Žrtev idealizma in terorja.

V Avstriji je umrl boritelj krščanskega delavskega gibanja Henrik Eksner. Umrl je daleč od svoje domovine, katero je moral zapustiti vsled silnega terorja socialdemokratov, ki so ga vrgli na cesto, ker ni hotel zapustiti svoje

krščanske organizacije in se organizirati v socialdemokratski. Delal je v tovarni zvesto 24 let in pred njim njegov oče 42 let. Na vse to se ni nihče oziral. Na pritisk socialdemokratov mu je bila odpovedana služba in moral je iti za kruhom v tujino z ženo, petimi otroci in starši svoje žene. Tovarniški uradniki, ki so bili nekoč nacionalisti, pa so prestopili vsled novega vetra v socialistični tabor, se niso smeli ozirati na njegovo dolgoletno delo in so morali izvršiti ukazano delo. Bog ga pa ni zapustil v sili, in v tujini je dobil novo službo. Primer preganjanja Eksnerja nam kaže, kako se je razpasel marksizem v Avstriji in kako je hotel uničiti vse, kar ni šlo z njim, še celo soroden delavski pokret. Zato so krščanske strokovne organizacije simpatično sprejele zakon proti marksističnemu terorju.

Vsak naš naročnik naj pridobi vsaj še enega novega naročnika!

je ta delovni red na vratih pisarne nabiti, pa ne zadošča za otvoritev obveze med delodajalcem in delojemalcem na podlagi tega reda. Kot dokazano je tedaj smatrati, da ta delovni red za dolžnika ni bil obvezen.

Dalje je ugotoviti, kak delavec je bil tožnik, ali navaden delavec, ki ne spada pod določbe o. r. in za katerega bi bile merodajne določbe o. d. z. ali pa pomožni delavec v smislu § 75 o. r., ki naštevajo kategorije pomožnih delavcev, med katere prištevajo tudi one delavce, ki opravljajo pri obrtu podrejena pomožna dela. Po navedbah toženca, ki se od tožnika ne oспорavajo, je tožnik nakladal opeko v vagonu in kopal ilovico. To so vsekakor pomožna podrejena dela, kakor jih ima v mislih o. r. in radi tega spada tožnik kot delavec pod določbe obrtnega reda in se mora smatrati za pomožnega delavca.

§ 77 o. r. določa kot odpovedni rok pomožnim delavcem, ako ni bilo kaj drugače določeno, 14 dnevni odpovedni rok, ker v razmerju med strankama kakšnega posebnega dogovora kot zgoraj rečeno ni bilo, so za presojo odpovedi merodajne le zakonite določbe obrtnega reda in bi moral toženec tožniku odpovedati službeno razmerje na 14 dni odnosno mu plačati za 14 dni dosedanje mezo. Tožnik navaja, da je imel dnevno 32 Din 50 p mezde, kar znaša v 14 dneh po odbitku davka in prispevka za bolniško blagajno vtoževani znesek. Ker toženec te navedbe tožnikove ne oспорava, je smatrati, da jo smatra toženec resničnim.

Ker je tedaj toženec tožnika odpustil brez zakonitega odpovednega roka in brez zakonitega v to ga upravičenega razloga, je bilo tožbenemu zahtevku ugoditi.

Izrek o stroških temelji na § 41 s. p. r. Okrajno sodišče na Vrhniki.

Čez hribe in doline...

Maribor. Smrtno se je ponesrečil monter Viljem Rebernak, uslužben pri mestnem elektr. podjetju v Mariboru, ko je 13. avg. zvečer ob pol 7 popravil napako v transformatorski p. 35. pri Špesu na Betnavski cesti. Pri popravilu pa je po naključju prišel v dotiko visoke napetosti, pri čemer je zadobil močne opekline po rokah in prsih ter padel iz lestve (4 m) na cementni tlak tako nesrečno, da si je razbil lobanjo. Rešilni oddelek ga je takoj prepeljal v bolnico, kjer pa je po 4 urah trpljenja izdihnil. Pokojni je bil svoj čas tudi predsednik skupine elektrikařev J. S. Z. v Mariboru. Kako je bil priljubljen med občinstvom je najbolj pokazal njegov pogreb, kjer ga je sprem-

ljala tisočglava množica na njegovi zadnji poti. Zapušča ženo in 4 letnega sinčka. Naj v miru počiva!

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 4 čevljarjem, 7 hlapcem, 4 krojačem, 3 mizarjem, 12 navadnim delavcem, 2 pekoma, 3 tapetnikom, 7 pleskarjem, 1 sedlarju, 1 žagarju, 1 mlinarju, 1 vajencu za pekovo obrt, 7 kmečkim deklam, 9 služkinjam, 1 kuharici, 1 orožniški kuharici, 1 natakari, 4 pletilkam, 1 vajenki-pletilji, 1 steklarju.

Maribor. Delo je na razpolago: 30 viničarjem, 6 pastirjem, 10 hlapcem, 2 kovačema, 2 mizarjema, 2 sodarjema, 10 kamnosekom, 4 slikarjem, 1 pleskarjem, 1 mesarju, 1 slaščičarju, 1 šoferju, 1 fotografu, 1 krojaču. Vajencem: sodarske, čevljarske, krojaške, mizarke, pekovske, kolarske, slikarske obrti in trgov. stroke. 10 kuharicam, 28 služkinjam, 4 sobaricam, 1 varuški, 3 postrežnicam, 1 kuharici za uradniške kuhinje, 1 bolniški strežnici, 1 gospodinjji (boljši), 1 perici, 1 plačilni natakari, 1 podnatakari v kavarni, 1 servirki, 10 šiviljam za perilo, 1 šivilji za obleko, 4 delavkam za fazoniranje ovratnikov, 1 šteparici gornjih delov čevljev, 2 vzgojiteljicam, 2 varuškam, 3 šiviljskim vajenkam.

Celje. Delo je na razpolago: 1 konjskemu hlapcu, 2 poljskima delavcem, 1 steklar, pomočniku, 1 stekl. pom. delavcu, 1 lončarju, 1 vrtnarju, 2 kovačema, 2 mizarjema, 1 sodarju, 1 žagarju, 1 tapetniku, 4 čevljarjem, 1 mlinarju, 1 peku, 1 raznašalcu kruha, 1 sladoledarju, 1 opekar, delavcu, 1 slikarju-pleskarju, 2 črkoslikarjema, 1 trgov. pomočniku-poslovodji, 12 vajencem. Za Francijo: 50 rudarjem, 10 stavb. in 10 stroj. ključavničarjem, 10 elektromehanikom in 25 tesarjem. 32 deklam (kmečkim), 1 pletilki, 1 navijalki, 2 šiviljama moškega perila, 1 šivilji z osebno pravico, 10 natakari, 3 kuh. služkinjam, 4 trgov. pomočnicam, 1 hotel. sobarici, 10 kuharicam, 19 služkinjam, 2 sobaricam, 1 perici, 7 varuškam, 1 orož. kuharici.

Povej mi, kaj čitaš, pa ti bom povedal, kaj si! Proletarce, čitaj le proletarske knjige!

Radio.

Težave pri sprejemanju.

Marsikdo pri poslušanju radia po naključju ujame postajo, ki je ne more spoznati, niti je približno najti v seznamu sporedov. Temu nedostatku more odpomoči samo kaka v ta namen prirejena pregledna tabela, ki vsebuje predvsem način napovedi in odmorovne znake vsake postaje.

Francoski okus.

Tudi pri tem je pripomogel radio do dokončne ugotovitve. Vsa stvar pa je bila namreč taka: Neki francoski list za radiofonijo je razpisal anketo, kateri instrument Francozi v radiu najraje poslušajo. Na določeni večer je cela vrsta raznih instrumentov predvajala v radiu isto melodijo. In kakšni so bili odgovori? Ogromna večina poslušalcev je dala prvenstvo harmoniki! Za njo so prišle na vrsto šele gosli in za njimi pa čelo. Saksofon je dobil prav malenkostno število glasov. Lahko nam bo sedaj razumeti navdušena pisma francoskih radio poslušalcev naši postaji, v katerih prosijo za čim pogostejše koncerte na harmoniko...

Vatikanska postaja.

Kakor znano, gradi Vatikan svojo lastno oddajno postajo, katere otvoritev pa se bo vršila šele oktobra t. l. Baje bo takrat papež sam po radiu sporočil poslanico vsemu katoliškemu svetu.

Za kratek čas.

Navadna primera. Kmet, ki je pravdo zgubil, reče svojemu advokatu: »Vi nič ne razumete, se niste nič naučili!« »Kaj,« se razjezi advokat, »jaz se nisem nič naučil, ko sem vendar študiral na dveh univerzah!« — »Kaj ti-sto,« odvrne kmet, »jaz sem imel teleta, ki je dve kravi sesal, pa le ni bilo drugega iz njega kakor vol.«

Zelo verjetno. Poglej, poglej bolho na papirju, odkod je neki prišla? — Saj vendar veš, da delajo papir iz starih cunj; srečno je ostala pri življenju.

Nauk za žene in može. Ali mi obljubiš, da mi boš vse dal, kar si bom poželega, obleke, klobuke, prstane itd.: — Seveda, seveda, prav vse! — Potem nočem postati tvoja žena, ker boš slab gospodar!

V vsako proletarsko družino »Proletarske novele«, ki jih je izdala »Krekova knjižnica«!

Med. univ.

dr. Logar Francé

specijalist za zobozdravništvo in ustne bolezni

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 15/I

zopet ordinira

RADIO JOŽE MARKEŽ, JESENICE
Solidna postrežba. Dobi se tudi na obroke.
Oglejte si stalno radio razstavo!

Dr. Krek Miha

javlja, da je odprl advokatsko pisarno v Ljubljani, Miklošičeva cesta 21, nova hiša Vzajemne zavarovalnice. — Telefon štev. 2912

Pierre l' Ermitte:

36

Kako sem ubila svojega otroka

Prečastiti gospod župnik!

De profundis clamavi ad Te, Domine!...

Ljubi moj voditelj in duhovni oče, že zopet Vas kličem, iz dna globin Vas prosim pomoči... Lepo Vas prosim, čujte moj glas in nikar me ne puščajte samega kot ste me doslej... Kaj nisem več Vaš otrok?

Nad mojo dušo je privihrala nevihta goreče ljubezni, da se sam sebe več ne zavedam. V meni se bojujejo dva človeka: prvi iz vsega srca hrepeni za najvišjim Vzorom, ki ga je zaslužil in zmerom zanj gori, drugega pa je omrežila človeška ljubezen, a ne nizkotna, temveč popolnoma dovoljena ljubezen, ki mu jo nudi neka zlata stvarca, katera nima vere, pa bi morebiti sčasoma prišla do nje, če sprejem njeno srce, ki ga prinaša na moj revni žrtvenik.

In ta dva človeka se bojujejo bolešno in obupno.

Včasih mislim, da bom kmalu goreč duhovnik, drugič pa spet zakonski mož sladke ženske.

Kolikokrat v duhu porotam v predmestje in delam za duše siromakov, ki sem se jih od Vas naučil ljubiti! Drugekrat pa se mudim pri onem dekletcu, no, pri Presvesovi Loliti, ki ste jo gotovo kdaj videli pri nas na Elizejskih poljanah. Zakaj bi Vam zamolčal njeno ime, ko je najboljše, da veste vse moje dušne bridkosti.

Potreben sem opore in kličem na pomoč. Usmilite se me, odgovorite mi in mi svetujte, da me ne ugonobi besneči vihar!

Ali bom tudi potem, če postanem duhovnik, moral bojevati take hude boje ali me bo podpirala milost Vsemogočnega? Ali je ta skušnjava odločilna preizkušnja, za katero pride sladki mir in veselje, ki ga čuti človek pri delu za rešitev duš?

Okoli mene je črna noč...

Se enkrat Vas milo prosim, odgovorite mi!

Vaš ubogi in nesrečni Dominik, tako osamljen v najtežji uri življenja.

Dominik Yholdy.

Noirmontier, vila »Turkiz«.

Osemnajsto poglavje.

Dominik bi bil šel najraje čimprej na izlet k pilierjskemu svetilniku, samo da bi se nekoliko potolažil in si na potovanju pomiril razbolelo srce; razen tega je dobro vedel, da je to poslednji naskok ljubezni, ki jo je hotel pozabiti. Upal je, da bo Lolita toliko poštena, da poslej ne bo več tiščala za njim, saj ji je vse povedal kako je z njim. Znabiti bo potem vendar oba objel sladki mir, ki ga ne bosta nikdar več izgubila.

Tudi s starim Crépierjem se je posvetoval glede vožnje in vremena; in ta je bil mnenja, da je bolje počakati, da se vetrovi malo vzdignejo, sicer se lahko iznenada kaj zvrsti, a gospe se že tako in tako precej bojita morja. Dominik in Lolita ne bi bila čakala ugodnejšega vetra, ker sta bila vajena morske vožnje, ko sta se že nešteto krat v mali jadrnici vozila po morju.

Končno so vendar sklenili, da napravijo izlet zadnjega septembra, kajti Noirmoutinci pravijo, da je v jeseni vreme tem slabše, čim dlje čakaš.

Določenega dne je bila morska gladina mirna in gladka kakor olje v kozarcu. Crépier se je usidral pod okni »Turkiza«.

Ujec pokliče svakinjo:

»Rožica, Crépier nas menda že čaka!«

Gospa Yholdy je bila že gotova.

Ujec se je kar začudil:

»O, dragica, vi ste pa vsak dan točnejša in bistrejša poleg svojega svetega sina. Sicer vam pa še niti nisem povedal, da že kakih štirinajst dni ne prestrezam samo župnikovih pisem — marveč tudi Dominikova! Župnik ga drži s svojimi kremplji ko lisjak piščanca!... Včeraj sem zopet ujel Dominikovo pisemce. Ej, ko bi bilo prišlo župniku v roke, ne rečem dvakrat, da ne bi pridrvel semkaj in nas pred vsemi ozmerjal in osramotil... K sreči pa so mostovi na obeh straneh porušeni... A, stari Yholdyjev ujec ima še nekaj soli v glavi!«

»Kako pa vendar delate?«

»Do onih pisem, ki jih Dominik sam odnaša v pristanišče, nikakor ne morem priti. Na vse načine sem že premišljeval in poskušal, a žal, brez uspeha. Toda vsako pismo, ki ga pošlje skupaj z našo pošto, skrbno prestreže in prebere vaš služabnik... Jaz pa seveda tudi nisem tako nespamet, da ne bi tega izrabil!«

»Ampak proti osemnajstletnemu mladeniču takih sredstev tudi ne moremo dolgo več rabiti.«

»Morda veste za kakšno druga?«

»Ali se vam ne zdi, da se je že malo spremenil?«

»Kakor je... Danes na primer je videti prav dobre volje.«

»Da bi le bil! Največ mi je še radi uboge Lolite, ki je zadnjič tako jokala.«

»O čem sta se neki pogovarjala?«

»Skušala sem izvedeti, pa oba strašno skrivata; bojim se, da ne bo nič dobrega!«

»Res škoda takega krasnega fanta! Poglejte ga kako je že zrasel!« pokaže ujec skozi okno proti morju, kjer je Dominik s starim Crépierjem pripravljaj jadrnico.

Prav v tem so prišli Presvesovi. Jutro je bilo mirno, nad otokom pa se je prelivala mlečna svetloba, da je bila družba videti še lepša.

Ker je bilo morje zelo upadlo, je bilo težko priti do jadrnice, če si nisi hotel zmočiti nog. Dominik je bil v pravi mornarski bluzi, ki se mu je razpela na prsih, hlače si je privil do kolen in z nekim mornarjem vozil izletnike na svojem čolnu do jadrnice. Pomagal je Lolitini materi in neki stari služkinji, ki je bila pri Presvesovih, kar se je rodila Lolita.

Najprej je peljal štiri potnike in se vrnil, da naloži Lolito, svojo mater in ujca. Toda ujec in mati sta mu zaklicala, da še nista gotova in da naj vzame Lolito in pa živila.

Dominik je pokorno poslušal. Lolita se je obnašala zelo hladno in se je hotela sezuti, da bi prebrodila do Dominikovega čolnčiča. Dominik pa ji ni pustil, temveč jo je vzdignil in jo na rokah odnesel v čoln. Zatem je še sam sedel in odrinil od brega. Sama sta bila v čolnčiču in ju je bilo lepo videti sredi velikih modrih jader, ki jih je veter trebušasto napenjal. Dominikova mati in ujec sta ju spremljala z očmi, dokler nista priplula do starega Crépierja, ki je pomagal Loliti na svojo barko.

Zdaj sta bila na vrsti ujec in mati.

V čolnu je začela gospa Yholdy karati svojega sina:

»Zadnjikrat, ko smo bili na večerji v »Ker-Mimie«, končno še ni bilo nič tako hudega, četudi si se držal malo napeto in hladno. Ali pomisli, da si bil takrat gost Presvesovih, danes pa so oni naši gostje. Zategadelj upam, da boš danes prijaznejši; tako boš najboljše popravil, kar si tedaj zagrešil in naposled se to sploh zahteva od dobro vzgojenega mladeniča.«